นิพนธ์ต้นฉบับ

ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก

องค์อร ประจันเขตต์

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

บทคัดย่อ : *การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก วิธีการวิจัยเป็นแบบสำรวจ (exploratory research) เก็บข้อมูลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 120 ราย เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด พิสัย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน*

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 63.33, 82.50 และ 53.33 ตามลำดับ ดังนั้น โรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมไปถึงผู้ปกครอง ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกโดยเร็ว ***และปลูกฝังให้นักเรียนรวมทั้งประชาชนมีทัศนคติ*** *เห็นความสำคัญของโรคไข้เลือดออก* ***โดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ให้ความสำคัญกับการป้องกันมากกว่าการแก้ไข*** *เมื่อเกิดโรคแล้ว และสร้างความตระหนักในการช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องร่วมมือกัน มีการ****ประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมลูกน้ำยุงลายในกลุ่มของนักเรียน และประชาชนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็น*** *แกนนำในการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออกในชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย นำไปสู่การป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกในชุมชนได้อย่างยั่งยืน*

Key Words: ● *ความรู้* ● *ทัศนคติ* ● *การปฏิบัติตน* ● *โรคไข้เลือดออก*

เวชสารแพทย์ทหารบก 2555;65:159-65.

ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสำคัญทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในอดีต ประเทศไทยจะมีช่วงการระบาดของโรคเพียง 1 ครั้งในแต่ละปี คือช่วงฤดูฝน (seasonal variation) แต่ปัจจุบันโรคไข้เลือดอกสามารถพบได้ตลอดปี โดยเฉพาะในพื้นที่น้ำขัง และมีการแพร่ระบาดอย่างมากในช่วงการเกิดมหาอุทกภัยของประเทศที่ผ่านมา การเกิดโรคไข้เลือดออกสามารถแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อเกิดการเจ็บป่วย หากไม่ได้รับการรักษาอย่างรวดเร็วและถูกวิธี ผู้ป่วยจะเกิดภาวะช็อก และอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการเจ็บป่วยในกลุ่มวัยเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเป็นโรคนี้ได้ง่ายกว่าวัยอื่น

จากรายงาน 506 ของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข แจ้งว่า ณ สัปดาห์ที่ 46 ของปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทย**มีจำนวนผู้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกจำนวน 108,863 ราย** ผู้ป่วยตาย 131 ราย และมีอัตราป่วย 171.37 รายต่อแสนประชากร โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์การระบาดในปี พ.ศ. 2553 กับปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันร้อยละ 135.07[1] จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2553 มีการแพร่ระบาดและมีอัตราการตายด้วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้น และจากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลอนามัยชุมชน ณ โรงพยาบาลส่ง

ได้รับต้นฉบับเมื่อ 14 สิงหาคม 2555 ได้ตีพิมพ์เมื่อ 28 สิงหาคม 2555

ต้องการสำเนาต้นฉบับติดต่อ ร.อ.หญิง องค์อร ประจันเขตต์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กทม. 10400

เสริมสุขภาพตำบลบ้านเขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก ในระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2553 ซึ่งให้บริการประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเขาเพิ่ม จำนวน 6 หมู่บ้าน รวมไปถึงโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่ามีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่มารับการรักษา 16 ราย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นแกนนำที่มีพลังอันเข้มแข็งที่จะช่วยรณรงค์การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก จำนวน 120 คน ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างและประชากรที่ศึกษา

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย (inclusion criteria) ได้แก่

1. เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก
2. สามารถอ่านและเข้าใจภาษาไทยได้ดี
3. ยินดีเข้าร่วมวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการวิจัย (exclusion criteria) ได้แก่ มีความผิดปกติทางจิตใจ ความจำเสื่อม หรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณของ Yamane[2]

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

N = จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก ทั้งหมด 135 คน

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

ดังนั้น จากการคำนวณจึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100.93 คน แต่เพื่อป้องกันการสูญหายของขนาดกลุ่มตัวอย่าง จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นเป็น 120 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตทำวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล อ.บ้านนา จ.นครนายก
2. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยตนเองในชั่วโมงพัฒนานักเรียน โดยมี การขออนุญาต ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยพร้อมทั้งการพิทักษ์สิทธิ์ ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ต้องได้รับการแสดงความยินยอมโดยความสมัครใจจากผู้ปกครอง และกลุ่มตัวอย่างด้วย
3. ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามอย่างอิสระ โดยไม่ไปนั่งควบคุมในขณะที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แต่หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยในขณะทำแบบสอบถามจะสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา
4. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเมื่อเก็บแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผล

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง[3-5] แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ชนิดเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่างเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล อาชีพของบิดา มารดา ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งน้ำขัง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบให้เลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก มีเกณฑ์การ

ให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยแบ่งระดับความรู้จากคะแนนรวม เป็น 3 ระดับ[6] ดังนี้

ระดับความรู้	ร้อยละ	คะแนน (เต็ม 15 คะแนน)
มีความรู้ระดับดี	80-100	12-15 คะแนน
มีความรู้ระดับปานกลาง	60- 79	9-11 คะแนน
มีความรู้ระดับต่ำ	0- 59	0- 8 คะแนน

ส่วนที่ 3 ทัศนคติในการการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความด้านบวก	ข้อความด้านลบ
เห็นด้วย	3	1
ไม่แน่ใจ	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

แบ่งระดับทัศนคติเป็น 3 ระดับ ด้วยวิธี Absolute scale[5] โดยการรวมคะแนนทุกข้อ แล้วนำมาหาค่าพิสัย แล้วหารด้วยระดับทัศนคติ (3 ระดับ) ซึ่งคะแนนสูงสุด เท่ากับ 45 คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 15 คะแนน ดังนั้นพิสัยเท่ากับ 45-15 = 30 หารด้วย 3 เท่ากับ 10 จึงแบ่งช่วงคะแนนดังนี้

ระดับทัศนคติ	คะแนน
มีทัศนคติในระดับสูง	35-45
มีทัศนคติในระดับปานกลาง	25-34
มีทัศนคติในระดับต่ำ	15-24

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติในการการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ปฏิบัติถูกให้ 1 คะแนน ปฏิบัติผิดให้ 0 คะแนน แบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 3 ระดับ ด้วยวิธี Absolute scale[5] **โดยการรวมคะแนนทุกข้อ แล้วนำมาหาค่า** พิสัย แล้วหารด้วยระดับทัศนคติ (3 ระดับ) ซึ่งคะแนนสูงสุด เท่ากับ 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 0 คะแนน ดังนั้น พิสัยเท่ากับ 10-0 = 10 หารด้วย 3 เท่ากับ 3.33 จึงแบ่งช่วงคะแนนดังนี้

ระดับการปฏิบัติตน	คะแนน
มีการปฏิบัติในระดับดี	8-10
มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	4-7
มีการปฏิบัติในระดับต่ำ	0-3

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด พิสัย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 ราย พบว่ามีอายุเฉลี่ย 18.48 ปี อายุน้อยที่สุด 17 ปี และมากที่สุด 20 ปี ร้อยละ 52.50 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 47.50 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด (ร้อยละ 40.83) บิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ครอบครัวต่อเดือนเฉลี่ย 19,630 บาท มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวมากที่สุด ร้อยละ 31.67 รองลงมา คือ ห้องแถว ร้อยละ 30 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-7 คน เฉลี่ย 4.4 คน

ภายในบ้านมีภาชนะที่มีน้ำขังมากถึงร้อยละ 70.83 ส่วนใหญ่เป็นโอ่ง อ่างเก็บน้ำ แจกันดอกไม้ และมีภาชนะที่ใส่น้ำขังรอบบ้าน ร้อยละ 56.67 เช่น กะลา ยางรถยนต์ กะละมัง เปลือกไข่ และมีแหล่งน้ำบริเวณรอบบ้าน เช่น คู คลอง เป็นต้น

ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก 10.75 คะแนน (SD = 2.35) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก 29.37 คะแนน (SD = 3.43) และค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก 6.84 คะแนน (SD = 3.67)

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมาอยู่ในระดับดี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 และมีความรู้ระดับต่ำ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และอยู่ในระดับสูงน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาอยู่ในระดับดี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.67 และมีการปฏิบัติตนในการป้องกัน

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง (N = 120)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความรู้ระดับต่ำ (0- 8 คะแนน)	21	17.50
มีความรู้ระดับปานกลาง (9-11 คะแนน)	76	63.33
มีความรู้ระดับดี (12-15 คะแนน)	23	19.17

ตารางที่ 2 แสดงระดับทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง (N = 120)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีทัศนคติในระดับต่ำ (15-24 คะแนน)	16	13.33
มีทัศนคติในระดับปานกลาง (25-34 คะแนน)	99	82.50
มีทัศนคติในระดับดี (35-45 คะแนน)	5	4.17

ตารางที่ 3 แสดงระดับการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คะแนน	กลุ่มตัวอย่าง (N = 120)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีการปฏิบัติในระดับต่ำ (0-3 คะแนน)	18	15.00
มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง (4-7 คะแนน)	64	53.33
มีการปฏิบัติในระดับดี (8-10 คะแนน)	38	31.67

และควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00

วิจารณ์

1. ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมาอยู่ในระดับดี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 และมีความรู้ระดับต่ำ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิเดช[7] ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนบ้านหนองขาม ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 56.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก คือ ยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก คือ ยุงลาย และพบการระบาดของโรคไข้เลือดออกมากที่สุดในฤดูฝน และสอดคล้องกับการศึกษาของประยงค์[8] ได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลก้านเหลือง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกพบ ระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 70.43 โดยมีความรู้ดีในเรื่องยุงลายเป็นยุงที่นำเชื้อโรคไข้เลือดออกมาสู่คน และโรคไข้เลือดออกมีอาการไข้สูง ปวดหัว ซึม มีจุดเลือดออกทางผิวหนัง

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวงจรชีวิตของยุง อาการและอาการแสดงของโรคไข้เลือดออก และวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งก็คือการระมัดระวังไม่ให้ยุงกัด ในขณะที่การศึกษาของ ยนต์[9] ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด คือ ยุงลายพบมากในเวลากลางคืน คิดเป็นร้อยละ 78.2

จะเห็นได้ว่าความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มวัยเรียนในระดับมัธยมปลายยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้ความรู้

หรือสุขศึกษาเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และควรประเมินผลความรู้ในนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

2. ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษาทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และอยู่ในระดับสูงน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 สอดคล้องกับการศึกษาของชาตรี[10] ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าปัจจัยนำ **เช่น** ทัศนคติของโรคของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี เจตคติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 77.10 และการศึกษาของมณีรัตน์[11] ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านตอประดู่ ม.6 ตำบลดูนสาด อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 81.4

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในคำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบเห็นด้วย เรื่องโรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ และหากเป็นแล้วมีความรุนแรงถึงตายได้ ในคำถามเชิงลบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบไม่เห็นด้วยมากที่สุด เรื่อง การกำจัดลูกน้ำยุงลายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของทองเลื่อน และปรีดาศักดิ์ [12] ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าโรคไข้เลือดออก เป็นโรคติดต่อประจำถิ่นและรุนแรง เห็นด้วยว่าโรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่ออันตรายและถึงตายได้ ทั้งนี้ข้อที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง คือ การเห็นด้วยว่าเป็นเรื่องปกติที่จะมีลูกน้ำยุงลายในบ้านและบริเวณนอกบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดความตระหนักในความสำคัญของการเป็นโรคไข้เลือดออก เข้าใจว่าเป็นแล้วสามารถรักษาให้หายได้ และการติดเชื้อไข้เลือดออกเป็นเรื่องปกติธรรมดาแม้ว่าจะรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ก็ตาม ประกอบกับการสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลยังพบว่าภายในบ้านมีภาชนะที่มีน้ำขังมากถึงร้อยละ 70.83 ส่วนใหญ่เป็นโอ่งอ่างเก็บน้ำ และแจกันดอกไม้ และมีภาชนะที่ใส่น้ำขังรอบบ้านร้อยละ 56.67 เช่น กะลา ยางรถยนต์ กะละมัง เปลือกไข่ และมีแหล่งน้ำบริเวณรอบบ้าน เช่น คู คลอง เป็นต้น หากเป็นเช่นนี้ จึงมีโอกาสเป็นไปได้สูงมากว่าจะเกิดการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชนมากขึ้นต่อไป

3. การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาอยู่ในระดับดี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.67 และมีการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 สอดคล้องกับการศึกษาของอภิเดช[7] ที่พบว่าหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46.3 และการศึกษาของสุนัดตา[13] การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในบ้านท่าม่วง ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.9

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ ตอบปฏิบัติถูก ในข้อ ถ้ามีเด็กนอนหลับตอนกลางวันควรกางมุ้งหรือจุดยากันยุงทุกครั้ง และการใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและเสื้อผ้าสีอ่อนช่วยป้องกันไม่ให้ยุงกัดได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ยนต์[9] ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบปฏิบัติ ในข้อ นอนกางมุ้งหรือนอนในห้องที่มีมุ้งลวดทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับข้อที่ปฏิบัติผิดเป็นส่วนใหญ่ คือ ควรตรวจรอยรั่วของท่อน้ำ แทงค์น้ำหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับน้ำว่ารั่วหรือไม่ โดยเฉพาะฤดูฝน และการนำคอนกรีตเทใส่ปิดรูที่รั่วไม้ หรือต้นไม้ที่มีรูกลวง เพื่อป้องกันยุงวางไข่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบว่ารั้วไม้ ต้นไม้ หรือในท่อน้ำ หากมีรูรั่วจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายได้ ดังนั้นจึงมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

ผลการศึกษาและการอภิปราย ทำให้เห็นว่าความรู้ และทัศนคติต่างก็มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทรงวุฒิ[14] ได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ว่าเป็นกระบวนการของการได้รับความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะโดยผ่านการมีประสบการณ์หรือจากการได้ศึกษาในสิ่งนั้นๆ การเรียนรู้อาจจะเกิดจากการมีสิ่งเร้าและตอบสนอง อาจจะเกิดจากกระบวนการที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงการให้เหตุผล การสร้างจินตนาการ การเกิดแนวคิดแบบนามธรรม และการแก้ปัญหาในการศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัย และสอดคล้องกับ Stang & Wrightsman (1981 อ้างถึงในประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ)[15] ที่กล่าวว่า เจตคติเป็นองค์ประกอบที่สำ**คัญที่ช่วยทำให้เข้าใจ และทำนายพฤติกรรม**ของบุคคล โดยเจตคติเป็นสิ่งที่ไปช่วยกระตุ้นพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคล ให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนใน

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บ้านนา จ.นครนายก จะเป็นแนวทางในการค้นหาวิธีการในการให้ความรู้ **การสร้างทัศนคติ อันจะนำไปสู่การ**ปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นกำลังสำคัญของชาติ มีโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ชุมชนให้มีความก้าวหน้า ส่งผลประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับปานกลาง ดังนั้น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรทางสุขภาพ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกโดยเร็ว โดยอาจใช้สื่อเสียงตามสายในโรงเรียนทุกเช้า หรือจัดการประกวดเรียงความสื่อรณรงค์เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้สนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ในชั่วโมงสุขศึกษาควรให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกแก่เด็กนักเรียน หรืออาจให้ความรู้แก่ครูอาจารย์ที่สอนวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้นำไปถ่ายทอดแก่เด็กนักเรียน และเน้นให้เด็กนักเรียนปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับจากครู **กระตุ้นให้นำไปถ่ายทอดแก่พ่อ**แม่ และญาติพี่น้องที่บ้าน

2. ควรจะมีการปลูกฝังให้ประชาชนเกิดความเชื่อโดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ให้ความสำคัญกับการป้องกันมากกว่าการแก้ไขเมื่อเกิดโรคแล้ว และสร้างความตระหนักในการช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องร่วมมือกัน

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ควรจะมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมลูกน้ำยุงลายในกลุ่มของนักเรียนและประชาชนให้มากขึ้น และให้โอกาสนักเรียนเป็นแกนนำในการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออกในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงการประยุกต์ใช้แรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเด็กนักเรียนในระยะยาวและต่อเนื่อง เช่น การติดตาม การสังเกตที่บ้านเป็นระยะ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงและความคงทนของความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเด็กนักเรียนการวิจัยในเชิงพัฒนา เพื่อพัฒนาแนวทางส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้องและถาวร

3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มแม่บ้าน และผู้นำชุมชน เพื่อให้งานวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก วิธีการป้องกันและการควบคุมโรคไข้เลือดออก รวมทั้งเหตุผลของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. *สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์โรคไข้เลือดออก. 2553. Available at: www. http://dhf.ddc.moph.go.th/Status/2553/week38.pdf. Accessed 10 October 10 2010.*
2. *Yamane T. Statistics: An Introduction analysis. 2nd ed. New York: Harper & Row, 1973.*
3. *กัญญา นาชัย. ความรู้และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ภาคนิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.*
4. *สุจิตรา นิมมานนิตย์. คู่มือวิชาการ เรื่อง "โรคไข้เลือดออก ฉบับประเกียรณก". นนทบุรี: สำนักงานควบคุมโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2544.*
5. *วัฒนพจน์ นกน้อย. ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตนของยุวชนในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลหัวสำโรง อำเภอแปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา. ภาคนิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.*
6. *จีรพร สร้อยสุวรรณ. ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมสุขศึกษา ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ตามสุขบัญญัติแห่งชาติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์. ม.ป.ท. 2542.*
7. *อภิเดช จันทนา. พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนบ้านหนองขาม ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. ม.ป.ท. 2550.*
8. *ประยงค์ พาพลงาม. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลก้านเหลือง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น. ม.ป.ท. 2546.*
9. *ยนต์ วุฒิสาร. ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, 2552.*
10. *ชาตรี แสงทอง. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. ม.ป.ท. 2551.*

11. มณีรัตน์ สมพิมพ์. พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านตอประดู่ ม.6 ตำบลดูนสาด อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น. ม.ป.ท. 2551.
12. ทองเลื่อน องอาจ และ ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว. ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก. หนองคาย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย, 2543.
13. สุนัดตา โสภาจันทร์. การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในบ้านท่าม่วง ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. ม.ป.ท 2550.
14. ทรงวุฒิ ขวาไทย. การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2541.
15. ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2536.

Knowledge Attitude and Practice toward Prevention and Control in Dengue Hemorrhagic Fever of Senior High School Students at Khaopermnareepolwittaya School, Amphoe Banna, Nakhonnayok Province

Ong-on Prajankett
The Royal Thai Army Nursing College

Abstract : *The purpose of this exploratory research was to study knowledge, attitude and practice toward prevention and control in dengue hemorrhagic fever. The sample size were 120 senior high school students at Khaopermnareepolwittaya school, Amphoe Banna, Nakhonnayok province whom selected by purposive sampling from January to June 2011. The demographic data, knowledge, attitude and practice toward prevention and control in dengue hemorrhagic fever were collected from the structured questionnaires. Data were analyzed by descriptive statistics namely frequency, percentage, mean and standard deviation.*

The findings show that knowledge, attitude and practice toward prevention and control in dengue hemorrhagic fever of the sample were moderate level 63.33, 82.50 and 53.33 respectively. Therefore the school, the local administrative organization and health care providers should be paid on increasing proper knowledge rapidly and correct information to students and people in the community which will create the awareness, good attitude, setting up a workshop to improve practice and give the opportunity to the students as leader to campaign for sustainable prevention and control dengue hemorrhagic fever in the community

Key Words: ● *Knowledge* ● *Attitude* ● *Practice* ● *Dengue hemorrhagic fever*
RTA Med J 2012;65:159-65.